

Sipoon kunta
Kunnanhallitus
Pl 7
04131 Sipoo

Muistutus Sipoon yleiskaavaehdotuksesta 2025

Allekirjoittaja kiittää lausuntopyynnöstä. Sipoon yleiskaavaehdotus on tarkentunut luonnosvaiheesta. Kaavaehdotuksessa on kuitenkin edelleen muutamia huomattavia puutteita etenkin metsäalueiden kohdalla.

Kaavaa varten tehdyt luontoselvitykset ovat puutteellisia

”Selvitysten tulee antaa riittävät tiedot, jotta voidaan arvioida suunnitelman toteuttamisen merkittävät välittömät ja välilliset vaikutukset 3) kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin” Maankäyttö- ja rakennusasetus 1 § 1. Sipoon yleiskaava 2025:n ympäristöselvityksistä puuttuu kokonaan monia merkittäviä lajiryhmiä laajoilta alueilta. Sipoon yleiskaavan luontoselvityksissä on selvitetty vain liito-oravien ja metsälaissa mainittujen metsätyyppien esiintyminen (Virrankoski ym. 2006). Täten esimerkiksi uhanalaisten selkärangattomien ja lintujen osalta selvitykset ovat riittämättömiä.

Ympäristöministeriön oppaan mukaan ratkaistaessa lisärakentamisen sijoittamista yleiskaavassa ottaen huomioon luontoarvot ja niihin kohdistuvat uhat, selvitystarpeita ovat mm. vaikutukset uhanalaisten lajien elinympäristöihin (Salmi 2006). Sipoon alueilla esiintyy mm. useita uhanalaisia lintulajeja. Kaavasunnitelmien vaikutuksia näiden lajien elinympäristöihin ei ole riittävästi selvitetty.

Tringa ry totesi lausunnossaan yleiskaavaluonnoksesta, että metsäalueiden ja kosteikoiden linnusto tulisi selvittää ainakin uhanalaisten ja direktiivilajien esiintymisen osalta. Sipoon kunta totesi vastineessaan että luontoselvitykset ovat painottuneet rakentamiseen varatuille alueille, joita ei ole sijoitettu metsä- tai kosteikkoalueille. Kuitenkin metsäalueille sallitaan varsin mittavaa haja-
rakentamista, joten ei ole mitenkään perusteltua väittää että metsäalueiden linnustoa ei tarvitsisi tällä perusteella selvittää. Lisäksi monet rakentamiseen varatut alueet ovat arvokkaiden metsäalueiden välittömässä läheisyydessä, joten niiden vaikutus tulee ulottumaan myös näille metsäalueille. ”Selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia” Maankäyttö- ja rakennuslaki 9 § 1.

Vastineissaan yleiskaavaluonnoksesta annettuihin lausuntoihin Sipoon kunta toteaa myös, että rakentamiseen tarkoitettujen alueiden yksityiskohtaiset selvitykset tehdään tarkemman kaavoituksen yhteydessä. Myös yleiskaavan tulee kuitenkin perustua riittäviin tutkimuksiin ja

selvityksiin (Maankäyttö- ja rakennuslaki 9§1). Yleiskaavaa laadittaessa ei voida vedota siihen, että asiat ratkaistaan asemakaavavaiheessa. Ympäristöministeriön tiedotteessa 28.2.2007 todetaan: ”Kaavoja koskevien valitusten on joissakin kunnissa katsottu hidastavan tonttituotantoa muun muassa asuntotarkoituksiin. Nyt voimaan tulevien muutosten mukaan yleiskaavassa jo ratkaistua asiaa ei saa käyttää valitusperusteena valitettaessa asemakaavasta edelleen korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Vastaavasti rakennuslupaa tai katusuunnitelmaa koskevaan asiaan ei saa tehdä jatkovalitusta sellaisella perusteella, joka on jo ratkaistu asemakaavassa.” Koska alueidenkäyttö tulee ratkaista jo yleiskaavassa, ei myöskään riittävien selvitysten tekemistä voi siirtää tehtäväksi vasta asemakaavavaiheessa.

Koko eteläisessä Suomessa metsät ovat voimakkaasti pirstoutuneita. Sipoon alueella on kuitenkin jäljellä joitain laajoja yhtenäisiä metsäalueita. Pirstoutuneessa elinympäristössä nämä alueet ovat metsälajiston säilymisen kannalta avainasemassa. Näillä alueilla elää vielä laajan yhtenäisen metsäalueen indikaattorilajeja, kuten metsoa. Metsokannat Etelä-Suomessa ovat voimakkaasti taantuneet (Väisänen ym. 1998). Tämän vuoksi jäljellä olevien metsojen ja niiden elinympäristöjen säilyttäminen on ensiarvoisen tärkeää. Metso on yksi herkimpiä lajeja kärsimään metsien pirstoutumisesta (Lindén 2002a & b).

Kaava-alueella esiintyy monia lintudirektiivin liitteessä I mainittuja lintulajeja. Näistä monet ovat metsälajeja, jotka vaativat laajoja yhtenäisiä metsäalueita. Vanhojen metsien lintulajit ovat 1940-luvulta lähtien taantuneet voimakkaasti koko Suomessa (Hanski ym. 1998). Lintudirektiivin mukaan liitteessä I mainittujen lintulajien elinympäristöjä tulee suojella erityistoimin, jotta varmistetaan lajien eloonjääminen ja lisääntyminen niiden levinneisyysalueella. Tässä kiinnitetään erityishuomiota lajeihin, jotka ovat herkkiä tietyille muutoksille niiden elinympäristössä. Lajin suojelun taso on suotuisa, kun lajin luontainen levinneisyysalue ei pienene, eikä ole vaarassa pienentyä ennakoitavissa olevassa tulevaisuudessa, ja lajin pitkäaikaiseksi säilymiseksi on ja tulee todennäköisesti olemaan riittävän laaja elinympäristö (EU:n luontodirektiivi 1 artikla). Lintudirektiivin liitteessä I mainituista lajeista etenkin metson kohdalla voidaan em. perusteella sanoa, että suotuisan suojelun taso on pahasti vaarantunut etenkin Etelä-Suomessa.

Sipoon yleiskaavehankkeen vaikutuksia mm. alueella esiintyviin metsälintulajeihin ja niiden suotuisan suojelun tasoon ei voida arvioida, ellei alueen linnustoa ole selvitetty asianmukaisesti.

Tringa ry toimitti Sipoon yleiskaavaluonnosta koskeneen lausuntonsa liitteenä kartan tiettyjen lintulajien havainnoista kaava-alueella. Kartta ei ole kuitenkaan kattava, vaan koostuu hajahavainnoista. Tringa ry painottaa lausunnossaan yleiskaavaluonnoksesta: ”kartat eivät korvaa systemaattisia tutkimuksia”. Kartat perustuvat satunnaishavaintoihin, eikä satunnaishavainnointia ole tehty kattavasti koko kaava-alueella. Kartat kertovat siis vain tiettyjen alueiden minihavainnot. Lisäksi linnuston ohella monet muut lajiryhmät puuttuvat kokonaan kaavan luontoselvityksistä.

Kaavamääräyksiä tulee tarkentaa

Viheryhteystarve:

Kaavamääräystä tulee tarkentaa nykyisestä. Määräyksestä tulee selkeästi ilmetä toimivan viheryhteyden minileveys ja toimenpiteet, jotka alueella ovat kiellettyjä, koska ne heikentävät viheryhteyden toimivuutta. Kiellettyjä toimenpiteitä ovat tierakennus, haja-asutuksen tai taajamien kaavoitus, yli 1 ha:n hakkuut, maa-ainesotto yli 1 ha:n alueelta. Viheryhteyden tulee olla vähintään

kilometrin levyinen, ja sen pitää olla pääosin metsäpeitteistä eli soveltua metsälajien elinympäristöksi.

Perustelut

Jotta Itä-Uudenmaan ekologinen verkosto olisi oikeasti toimiva, tulee kaikkien laajojen yhtenäisten metsäalueiden olla viheryhteysmerkinnällä yhteydessä toisiinsa. Viheryhteysmerkinnässä tulee olla selkeästi määritelty tarvittavan yhteyden leveys ja säilytettävä maastotyyppi. Jos pyritään säilyttämään metsälajisto elinkelpoisena ja metsäverkosto toimivana, tulee myös viheryhteyksien olla maastoltaan metsälajien elinympäristöksi sopivaa. Metsäalueita yhdistävän ekologisen yhteyden tulee olla myös metsäistä. Ei riitä, että alue on ”vihreä”. Metsälajit eivät pysty liikkumaan alueelta toiselle esim. puistoja, peltoja tai golfkenttiä pitkin.

Värean & Rekolan (2007) mukaan toimiva viheryhteys voi sisältää erityyppisiä ja eri kehitysvaiheissa olevia metsäalueita, metsäketjuja sekä pieniä peltoalueita ja niittyjä.

MLY-alueet

Suunnittelumääräyksen mukaan alueen säilyminen yhtenäisenä tulee turvata välttämällä alueen pirstomista muulla maankäytöllä siten, että syntyy alueen kokoon nähden vaikutuksiltaan laaja-alaista, pysyvää tai muuta merkittävää pitkäkestoista haittaa. Suunnittelumääräystä tulee tarkentaa siten, että yhtenäisillä metsäalueilla huomattava pirstominen on kiellettyä. Huomattavaksi pirstomiseksi tulisi katsoa mm. uusien teiden rakentaminen, liian tiheä haja-asutuksen rakentaminen ja yli hehtaarin avohakkuut. Kaavamääräyksestä tulee selkeästi ilmetä mikä toiminta MLY -alueilla on kiellettyä ja mikä sallittua.

Perustelut

MLY-alueiden pirstoutumisen välttämisen kannalta oleellista on ihmistoiminnan tarvitseman alueen laajuus. Jos esimerkiksi sallitaan haja-asutusalueella kovin runsasta rakentamista, voivat pelkästään talot, niihin kuuluvat piha-alueet ja tiet pirstoa laajankin metsäalueen kokonaan. Värean & Rekolan (2007) raportin mukaan olennaista laajoille yhtenäisille metsäalueille on nimenomaan vähäinen metsänhoidon ulkopuolinen ihmisen vaikutus. Esimerkiksi Nuuksiossa Tringan linnustokartoituksien perusteella näyttää siltä, että vähäinenkin haja-asutus saattaa heikentää metsäalueiden linnustoarvoja varsin laajalla alueella (Tringan aineisto, Margus Ellermaa keskustelu 2008).

Kaavaehdotuksessa MLY -alueilla sallitaan haja-asutusluonteinen rakentaminen ja loma-asuminen. Mittavan haja-asutusrakentamisen salliminen mahdollistaa sen, että biologisessa mielessä yhtenäisiä metsäalueita ja tarvittavia metsäisiä viherkäytäviä ei jää Sipoon alueella välttämättä jäljelle ollenkaan.”...laji voi kuolla sukupuuttoon sille sopivassa elinympäristössäkkin, mikäli jäljellä oleva elinympäristö esiintyy pieninä ja eristyneinä pirstaleina” (Hanski ym. 1998). Tältä osin Sipoon yleiskaavaehdotus 2025 mahdollistaa lukuisten lintudirektiivin I liitteen lajien ja kansallisesti uhanalaisten lajien elinympäristöjen tuhoamisen. Ympäristöministeriön luonnoksessa 19.12.2007 valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkistukseksi mainitaan mm. seuraavaa: Alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon ekologisesti tai virkistyskäytön kannalta merkittävät ja yhtenäiset luonnonalueet. Alueidenkäyttöä on ohjattava siten, ettei näitä aluekokonaisuuksia tarpeettomasti pirstota.”

Sipoonkorven erityisarvo ei ilmene kaavaehdotuksessa riittävän selkeästi

Itä-Uudenmaan maakuntavaltuuston 12.11.2007 hyväksymässä maakuntakaavassa, kohdassa merkinnät ja määräykset, mainitaan: Sipoonkorven laaja metsäalue sijaitsee sekä Itä-Uudenmaan että Uudenmaan maakuntien alueella muodostaen ulkoilu- ja luonnonarvoiltaan valtakunnallisesti merkittävän kokonaisuuden. Alueen suunnittelussa tulee ottaa huomioon Sipoonkorven metsäalueen erityiset luontoarvot, ekologisten yhteyksien tarve ja ulkoilutarpeet. Sipoonkorven alue on esitetty Sipoonkorpi II –työryhmän hyväksymässä kartassa maakuntakaavan selostuksen sivulla 92.

Sipoon yleiskaava 2025:stä tulisi selkeämmin käydä ilmi Sipoonkorven erityisarvo ekologisena ydinalueena ja useiden uhanalaisten eliölajien esiintymispaikkana. Tringa yhtyy Metsähallituksen lausunnossaan yleiskaavaluonnoksesta esittämään ehdotukseen, jonka mukaan Sipoonkorven alueelle tulisi laatia yksityiskohtainen osayleiskaava, käyttäen kaava-alueen rajauksena Sipoonkorpi II työryhmän käyttämää Sipoonkorven rajausta. Osayleiskaavan valmistelun ajaksi alue tulisi määrätä MRL 38§ mukaiseen rakennuskieltoon.

Suojelualueiden ympärille tulee turvata riittävät suojavyöhykkeet. Jos suojavyöhykettä ei ole, ulottuu ”reunavaikutus” pikkuhiljaa syvemmälle ja syvemmälle arvokkaalle alueelle, ja lopulta alueen arvo tuhoutuu. Suojelualueiden suunnittelussa tulisi pelkän alueen huomioonottamisen lisäksi muistaa puskurivyöhykkeen tärkeys. Muutokset suojelualuelaiikon ympäristössä vaikuttavat myös laikon sisäosiin (Hanski ym. 1998). Puskurivyöhyke suojaa ydinalueita tällaisilta vaikutuksilta. . Yleiskaavaehdotuksessa ei ole jätetty metsäistä suojavyöhykettä Sipoonkorpeen työntyvän kylämäisen asuinalueen (AT) ja Natura-alueen väliin, vaan AT-alue ja Natura-alue ovat aivan kiinni toisissaan. Valmisteilla olevassa Itä-Uudenmaan maakuntakaavassa Sipoonkorven Natura-aluetta välittömästi ympäröivä maasto on osoitettu maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi, jolla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta (MU) tai ns. valkoiseksi alueeksi.

Rörstrandin alue

Rörstrandin metsäalueen Natura-alueen rajaus kaavakartassa on virheellinen. Kaavakartalta puuttuu myös uuden Itä-Uudenmaan maakuntakaavan (Itä-Uudenmaan maakuntavaltuuston hyväksymä 12.11.2007) mukainen viheryhteystarve Rörstrandin alueelta pohjoiseen päin.

Kirjallinen vastine muistutukseen

Kirjallinen vastine muistutuksemme sisällön huomioon ottamisesta on toimitettava alla oleviin osoitteisiin. Kaavan hyväksymisestä on ilmoitettava MRL:n 67 § mukaan allekirjoittajille viipymättä.

Helsingissä 28.4.2008

Markus Piha
puheenjohtaja, Tringa

Tringa ry
PL 145
00101 Helsinki

Lähteet:

- Hanski, I., Lindström, J., Niemelä, J., Pietiäinen, H. & Ranta, E. 1998: Ekologia - WSOY Juva 1998
- Lindén, H. (toim.) 2002a: Metsäkanalintutkimuksia: Elinympäristöt. – 42 s. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Metsästäjien Keskusjärjestö. Gummerus Kirjapaino Oy, Saarijärvi.
- Lindén, H. (toim.) 2002b: Metsäkanalintutkimuksia: Metson soidin. – 45 s. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Metsästäjien Keskusjärjestö. Gummerus Kirjapaino Oy, Saarijärvi.
- Salmi, Ritva-Liisa, 2006: Maankäyttö- ja rakennuslaki 2000. Opas 13. 72 s. Ympäristöministeriö
- Virrankoski, Sirkka, Vaskelainen, Elina, Sarvanne, Hannu & Yrjölä, Rauno (2006). Sipoon yleiskaavaalueiden luontoselvitykset 2006. Ympäristötutkimus Yrjölä Oy.
- Väisänen, R., Lammi, E. & Koskimies, P. (1998): Muuttuva pesimälinnusto. - Otava. Keuruu.
- Väre, S & Rekola, L. 2007: Laajat yhtenäiset metsäalueet ekologisen verkoston osana Uudellamaalla - Uudenmaan liiton julkaisuja E 87 – 2007